

IDEAKILPAILUN JATKOT

Kaupunkilaisten visio
tulevaisuuden Hiedanrannasta

SISÄLTÖ

- 5 Tiivistelmä tuloksista kiireisille
- 6 Kaupunki on ihmisen koti
- 10 Superkortteli
- 12 Elävä katu
- 14 Uuden työn tehdas
- 18 Hiedanrannan tulevaisuus
- 20 Näin työpajat toteutettiin
- 23 Tutkijoiden ehdotuksia seuraaviksi askeleiksi

2017

IDEAKILPAILUN JATKOT:

Kaikille avoimessa neljän työpajan sarjassa kaupunkilaiset työstivät ideakilpailun tuloksia eteenpäin yhdessä alueen suunnittelijoiden, kaavoittajien ja tutkijoiden kanssa. Julkaisussa esitellään näiden työpajojen tuloksia.

Työpajojen tulokset ovat koostaneet ja toimittaneet Dwellers In Agile Cities – Ketterä kaupunki -hankkeen tutkijat Markus Laine, Jenni Kuoppa, Elina Alatalo ja Mikko Kyrönviita. Toimittamisessa mukana on ollut myös Hiedanrannan kehitysohjelman viestintäasiantuntija Leena Karppi.

HIEDANRANTA

2014

Tampereen kaupunki ostaa Lielahden entisen tehdasalueen

2015

Ideoita alueen kehittämiseen yrityksiltä, asukkailta ja asiantuntijoilta

2016

Hiedanrannan portit auki Kansainvälinen ideakilpailu

2017

Ideakilpailun tulokset Yleissuunnittelun käynnistys

2018

Yleissuunnitelma valmistuu

2019

Ensimmäisen vaiheen asemakaava valmistuu

2020-2021

Rakentaminen käynnistyy

2021-2022

Ensimmäiset asukkaat

2021-2024

Raitiotien rakentaminen Hiedanrantaan

Pääkirjoitus

Hiedanrantaan rakennetaan Tampereen läntinen keskus, jossa ihmiset voivat asua, tehdä työtä ja viettää vapaa-aikaa. Tehtävä on vaativa, sillä asuminen, työ, kauppa ja liikkuminen ovat yhtä aikaa muutoksessa. Siksi Hiedanrantaan pitää luoda tulevaisuuden kaupungin ratkaisuja, kuten uudenlaista työn ja asumisen yhdistämistä, kiertotalouden sovelluksia ja ekotehokkaita yhteiskäyttöisiä ratkaisuja. Tavoitteena on kaupunginosa, joka tuottaa enemmän kuin kuluttaa.

Onneksi Tampereen kokoisessa kaupungissa fiksuus tiivistyy ja sen asukkailla on valtava määrä osaamista. Siksi Hiedanranta rakentuu kaupunkilaisten, yhteisöjen, yritysten ja kaupungin yhteistyössä. Ennen kuin kaupunginosaan kehittäminen aloitettiin, Hiedanrannassa pidettiin suuret puutarhajuhlat, jossa ideoitiin suunnittelun lähtökohtia. Juhlissa puistoon viritettiin iso lakana postikortiksi, johon ihmiset kirjoittivat tai piirsivät toiveensa Hiedanrannan tulevaisuu-

desta. Pienille lapuille sai kirjoittaa myös omat salaiset toiveensa. Eri tapahtumissa kerättiin ihmisten, yritysten ja muiden yhteisöjen ajatuksia alueen kehittämiseen.

Hiedanrannan jatkot ovat osa tätä ketjua. Jatkojen neljä työpajaa pidettiin heti Hiedanrannan ideakilpailun jälkeen keväällä 2017. Työpajoissa kaupunkilaiset kehittivät ideakilpailujen töiden ideoita eteenpäin yhdessä kilpailun voittaneiden arkkitehtien ja alueen kaavoittajien kanssa. Jatkojen ideoita työstetään ensi vuonna valmistuvaan Hiedanrannan yleissuunnitelmaan, joka toimii asemakaavoituksen pohjana.

Hiedanrannan jatkoilla selvisi, että tuleva keskus tarvitsee ainakin monikäyttöiset, yhteisölliset superkorttelit, elävän katutilan kivijalkaliikkeen ja joustavien työtilojen uuden työn tehtaan. Näistä lisää tässä raportissa.

Joulukuussa 2017

REIJO VÄLIHARJU

Hiedanrannan
kehitysohjelma

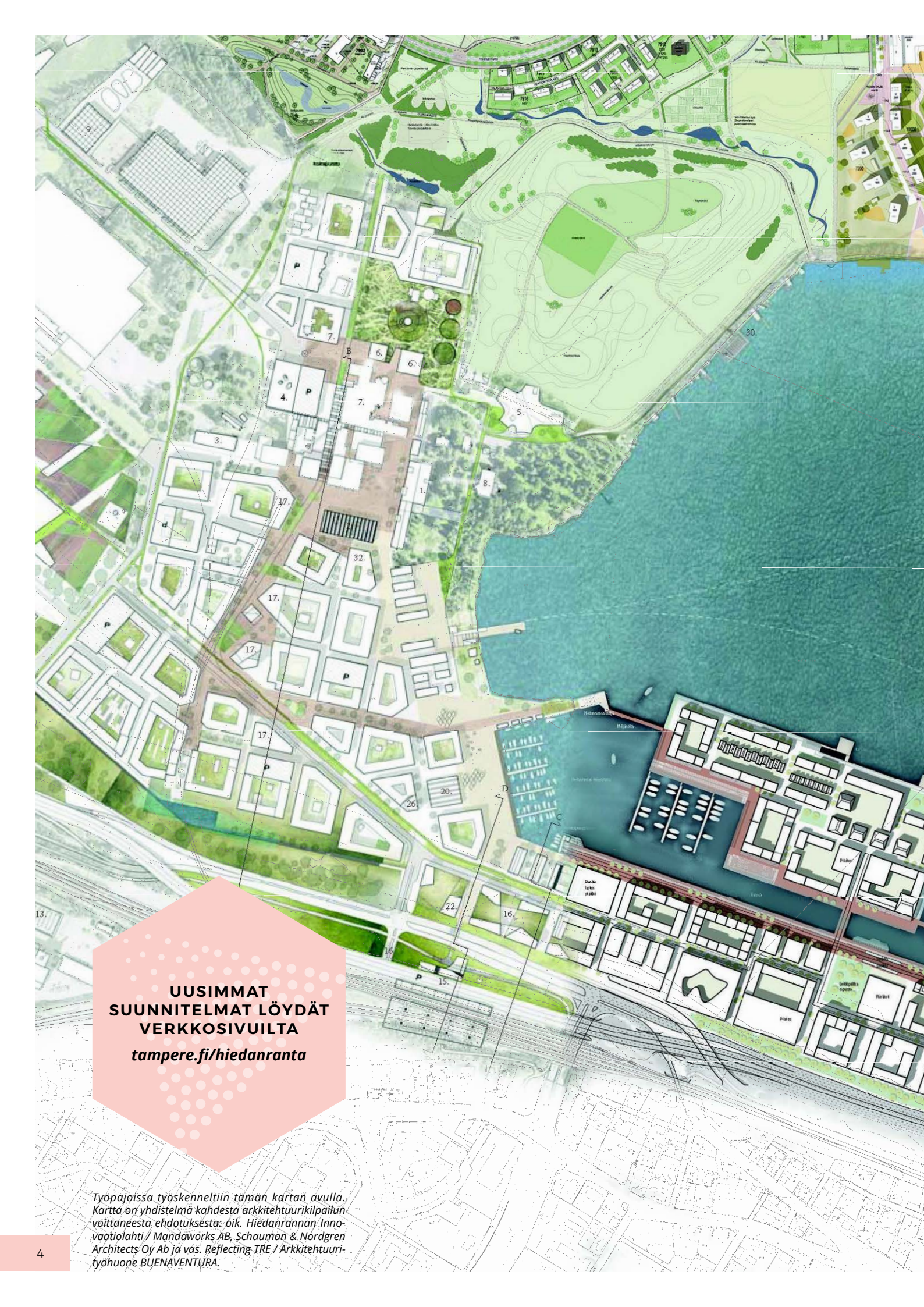
Tampereen kaupunki

MARKUS LAINE

Ketterä kaupunki
-tutkimushanke

Tampereen yliopisto

**UUSIMMAT
SUUNNITELMAT LÖYDÄT
VERKKOSIVUILTA**
tampere.fi/hiedanranta

Työpajoissa työskenneltiin tämän kartan avulla. Kartta on yhdistelmä kahdesta arkkitehtuurikilpailun voittaneesta ehdotuksesta: öik. Hiedanrannan Inno-vaatiolahti / Mandaworks AB, Schauman & Nordgren Architects Oy Ab ja vas. Reflecting TRE / Arkkitehtuuri-työhuone BUENAVENTURA.

TIIVISTELMÄ TYÖPAJOJEN TULOKSISTA

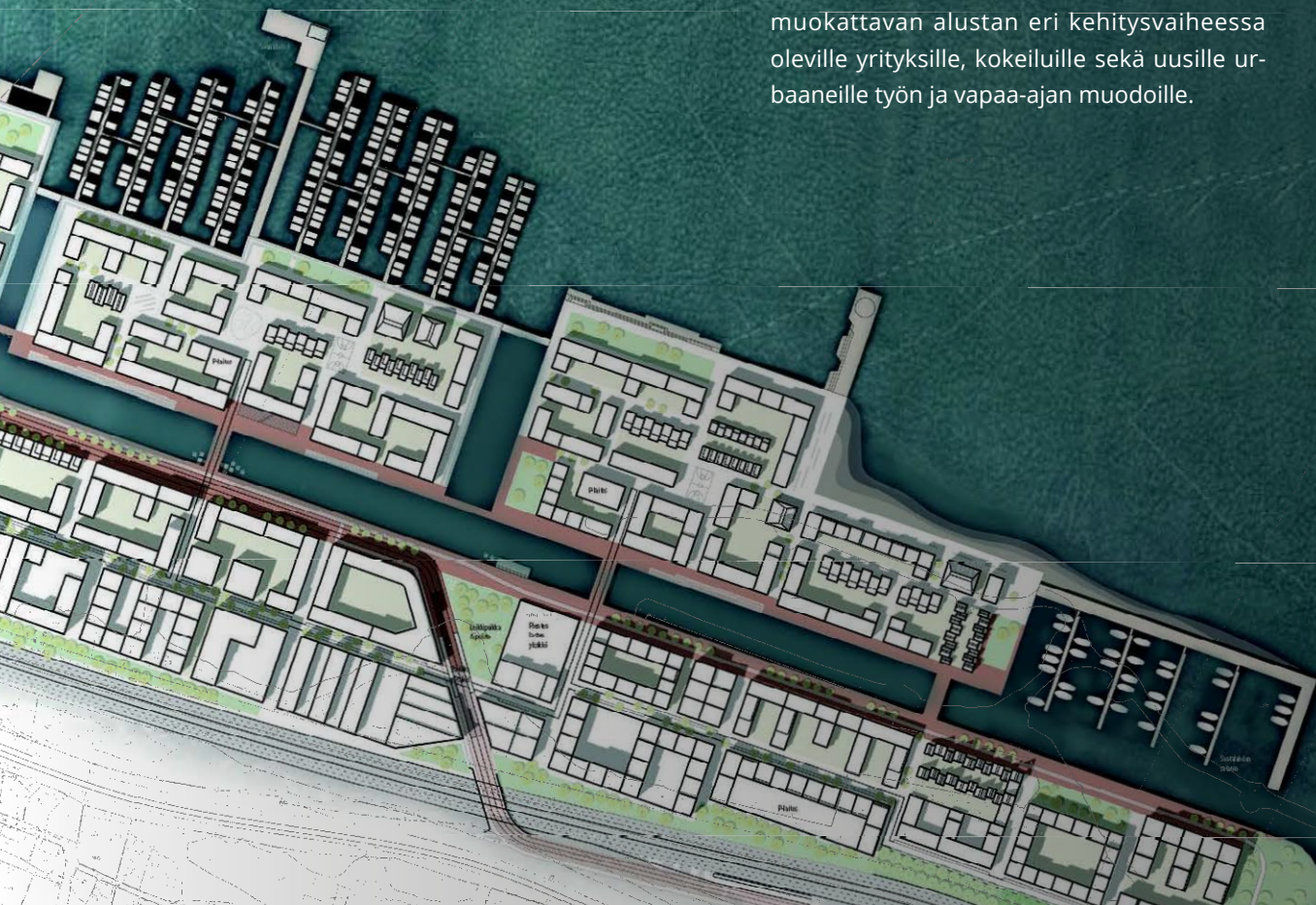
kiireisille

KAUPUNKI ON IHMISEN KOTI. Hiedanran-
nan kehityksen voimavara ovat erilaiset yhteisöt ja järviluonto. Mahdollisuudet toteuttaa rohkeita ideoita ja uudenlainen urbaani kaupunkiluonto luovat alueen identiteetin.

SUPERKORTTELI. Superkorttelissa yhdistyvät monenlainen asuminen, työ, palvelut sekä yhteistilat ja kohtaamispaikat. Kortteli avautuu kadulle, vehreille pihuille ja kattopuutarhoihin.

ELÄVÄ KATU. Katutila tarjoaa nähtävää ja koettavaa kulkijoille. Se on myös kaikille avoin olohuone, jossa on erilaisten toimintojen, kuten liikunnan, leikin ja kulttuurin tihentymiä.

UUDEN TYÖN TEHDAS. Vanhat tehdaskiinteistöt tarjoavat kiinnostavan, edullisen ja muokattavan alustan eri kehitysvaiheessa oleville yrityksille, kokeiluille sekä uusille urbaaneille työn ja vapaa-ajan muodoille.

Hiedanranta on kaikenlaisten ihmisten kaupunginosa, ilmapiiriltään avoin ja suvaitseva. Tilat, toiminta ja teknologia tukevat ihmisiä läpi elämänkaaren. Ihmisten osaaminen, järvi ja luonto tarjoavat mahdollisuuksia vapaa-aikaan ja virkistykseen, ruoan- ja energiantuotantoon sekä kiertotalouteen ja liiketoimintaan. Hiedanrannassa ihmisen toiminta ja luonto kietoutuvat yhteen kestäväällä tavalla.

Hiedanrannan tekevät ihmiset. He ovat arjen asiantuntijoita, joiden resurssit, ideat ja osaaminen ovat sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä kaupungistumisesta avaintekijöitä. Hiedanrannassa osallisuus, yhteinen hyvä ja liiketoiminta kulkevat käsi kädessä.

Ihmiset, yritykset ja yhteisöt luovat yhdessä rohkeita ratkaisuja ja laadukasta kaupunkiympäristöä. Hiedanrannassa toteutuvat ruoan- ja energiantuotannon uudet muodot sekä yhdyskuntajätteiden ja ravinteiden kierto. Kiertotalous synnyttää myös sosiaalisia innovaatioita. Hajautettu uusiutuvan energian tuotanto kattaa kiinteistöjen ja asukkaiden sähköntarpeen sekä luo liiketoimintaa. Hyötykasvit ja monipuoliset viljelymahdollisuudet tarjoavat virkistystä ja ravintoa asukkaille. Työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksia tarjoavat ravintolat hyödyntävät lähellä tuotettuja raaka-aineita.

Yhteisöt ovat Hiedanrannan voimavara. Kaupunginosa kasvaa ja kehittyy yhteisöjen mukana. Moniyhteisöllisyys syntyy useiden, erityisten yhteisöjen myötä. Yhteisöt tarvitsevat mutta myös synnyttävät uusia tilallisia ja toiminnallisia ratkaisuja todellisiin tarpeisiinsa. Esimerkiksi pienyrittäjien, käsityöläisten, taiteilijoiden, ryhmärakentajien, muusikoiden ja skeittareiden yhteisöt luovat monimuotoisuutta ja vahvistavat alueen identiteettiä.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Rohkeasti vaan monenlaisia paikkoja, kaikkien ei tarvitse viihtyä kaikkialla. Tärkeää, että löytyy jokaiselle jotakin ja että kaikkialle on kuitenkin tervetullut.

Me ollaan kuitenkin yksi maailman koulutetuin kansa, joten luotetaan toisiimme, annetaan yhteisöille tilaa toteuttaa ja tehdä.

–kaupunkilaiset

Hiedanrannassa kokeillaan jo nyt erilaisia kiertotalouden muotoja. Kuivakäymälöiden virtsasta saadaan ravinteita levänkasvatukseen ja biohiilivoimalasta lämpöä mansikanviljelyyn. Kuva: Meri Lampinen

Hiedanranta kehittyy jatkuvasti kokeillen. Väliaikaiskäytöt ja toiminnallinen väljyys ovat olennainen osa Hiedanrantaa. Hallinto ja infrastruktuuri luovat mahdollistavia tukirakenteita mutta jättävät vapautta tehdä itse. Myös digitaalisilla alustoilla sekä jakamiseen ja yhteiskäyttöön perustuvilla palveluilla on tässä merkittävä rooli. Tulevaisuudessa Hiedanranta-sovellus tuo yhteen tilat, tekijät ja työkalut. Kokeiluilla ja väliaikaiskäytöillä on eri tehtäviä alueen eri vaiheissa. Alussa niillä voidaan hioa ratkaisuja pikkuhiljaa yhä osuvammiksi, myöhemmin niillä pidetään yllä kaupungin muuntautumiskykyä.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Kokeiluilla saadaan jo nyt heti jotain käyttöön ja aina on jotain sopivasti kesken.

Tarvitaan tyhjiä paikkoja, joissa voi tapahtua jotakin, mitä ei voida vielä kuvitella. Valmiissakin kaupungissa.

–kaupunkilaiset

Kuva: Aleksi Martikainen

Kuva: Meri Lampinen

ESIMERKKI: Hiedanrannan kehityksen voimavara ovat erilaiset yhteisöt, jotka kehittävät tyhjiillään olevia tiloja yhdessä kaupungin kanssa. Kaarikoirat ja heidän toteuttamansa Suomen suurin betoninen sisäskeittihalli on tästä hieno esimerkki. Heillä on yhteisössään erityistä tietotaitoa: laji täytyy tuntea läpikotaisin, jotta voi rakentaa todella hyvän skeittiparkin. Rahoitus muodostui eri lähteistä ja kokonaiskustannukset jäivät paljon pie-

nemmiksi kuin vastaava skeittiparkki muuten maksaisi. Skeittiparkin rakentamiseen työllistyi myös nuoria. He oppivat samalla ammattitaitoa, jota ei voi opiskella koulussa. Tuloksena syntyi myös mahdollisuuksia liiketoimintaan. Kaupungin näkökulmasta verrattain pienin resurssein on syntynyt paljon, kun ihmisten on annettu itse toteuttaa.

Luonto tulee kaupunkirakenteen sisään, ja paikoin villikin vehreys on kiinteä osa katutilaa ja rakennuksia. Hiedanranta on kokemuksellisuuden ja yllätyksellisyyden kaupunginosa. Järvi, kanavat ja puistoalueet tarjoavat monenlaisia liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia. Lintutornit, pitkospuut, julkiset saunat, koripallokentät ja grillauspaikat sekä skeittiparkit mahtuvat hyvin toistensa lomaan. Tilat luovat ihmisten kohtaamisia. Toistensa vastakohtina miellettyjen asioiden yhteen tuominen luo jännittäviä paikkoja. Toisaalta orgaaniset muodot ja yhteiset järvinäkymät rauhoittavat.

Kuvat: Meri Lampinen

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Luonnon kasvaminen vie aikaa, kuten kaupungin rakentaminen. Hiedanrannan kaupunkiluontoa voisi ennakoida ja alkaa jo paikoin kasvattamaan. Hiedanrannassa voisi olla oma hyötykasvien paletti. Voittaisiin perustaa erityinen järviluontopuisto, jonkinlainen modernin järvi kaupungin arboretum.

Viherrakentamisesta voisi tulla vientituote, jota kokeillaan Hiedanrannassa. Voittaisiin kehittää erilaisia ratkaisuja, joissa kasveilla, rakennuksilla ja maan muodoilla luodaan pienilmastoja eli joko erityisen lämpimiä paikkoja tai suojaa pölyltä, tuulelta tai auringonpaahteelta. Hulevesiratkaisut voisivat olla myös toiminnallisia paikkoja. Valaistukseen yhdistettynä viherseinät voisivat olla komeita syksyllä ja talvellakin.

Kaupunkiluonto on monia asioita. Miten kaupungissa ollaan yhteydessä eläimiin? Pidetäänkö korttelikanoja? Entä jos tuodaan kaupunkiin tuli? Perustetaan yhteinen nuotiopaikka keskelle toria tai kaupunkisatamaa?

–kaupunkilaiset

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Kehitetään uittotunnelin suulle taidetta, rullalautailua ja kanaalin ympärivuotista käyttöä yhdistävä Kanaaliareena. Kanaaliareenalla pelataan pipolätkää, luistellaan ja sen varrella kulkevat hiihtoladut keskellä kaupunkia. Kanaaliin voitaisiin asentaa talvikaudeksi kylmäputket, jotka jäädyttävät kanaalin luisteltavaksi varhain ja pitävät jään turvallisena käytön ajan.

Kanaaliin mutkia, nyt se on Hämeenkadun mittainen suora.

Satama kahden suunnitelman nivelkohdassa sisältää lupauksia uudenlaiseksi järveä ja kaupunkia yhdistäväksi keskuksesi. Lainattavat soutuveneet tai yhteinen purjevene opettajineen houkuttelisivat järvelle. Järvellä kelluvassa uinti-keskuksessa voisi olla myös tiloja kulttuurille, kuten elokuva- ja kesäteatterille.

-kaupunkilaiset

“KELLUVA KULTTURI- & UINTIKESKUS”

Piirros työpajasta: Juuso Iivonen

SUPER- kortteli

Ensimmäinen kerros on toiminnallisesti osa katutilaa. Siinä sijaitsevat kahvilat, ravintolat, kaupat ja muuntojoustavat tilat, joita voidaan käyttää moninaisiin tarpeisiin. Esimerkiksi yksi ravintoloista tarjoilee päiväsaikaan lounasta ja on illalla varattu asukkaiden käyttöön.

Superkorttelissa on erilaisia taloja: kerrostaloja, kytkettyjä kaupunkipientaloja, uuslofteja ja kenties joku uudenlainen talotyyppi. Talojen rakennuttajat vaihtelevat. Korttelissa on esimerkiksi ryhmärakentamiskohteita, rakennusliikkeiden rakentamia taloja, yhteisöllisen yrityksen kohde ja kunnallisia vuokrataloja. Pieninä yksikköinä monet eri toiminnot sopivat kortteliin. Esimerkiksi asumisen lomaan voisi sijoittua pientuotantoa.

Superkorttelin asukasrakenne on monipuolinen. Asuntoja on perheille, yksinasuville, vanhukille, nuorille ja erityisryhmille. Kortteleihin kehitetään myös uusia edullisen asumisen ratkaisuja ja monipuolisia yhteistiloja.

SUPERKORTTELI ON NYKYAIKAINEN VERSIO ENTISAIKOJEN MONIMUOTOISESTA KORTTELISTA

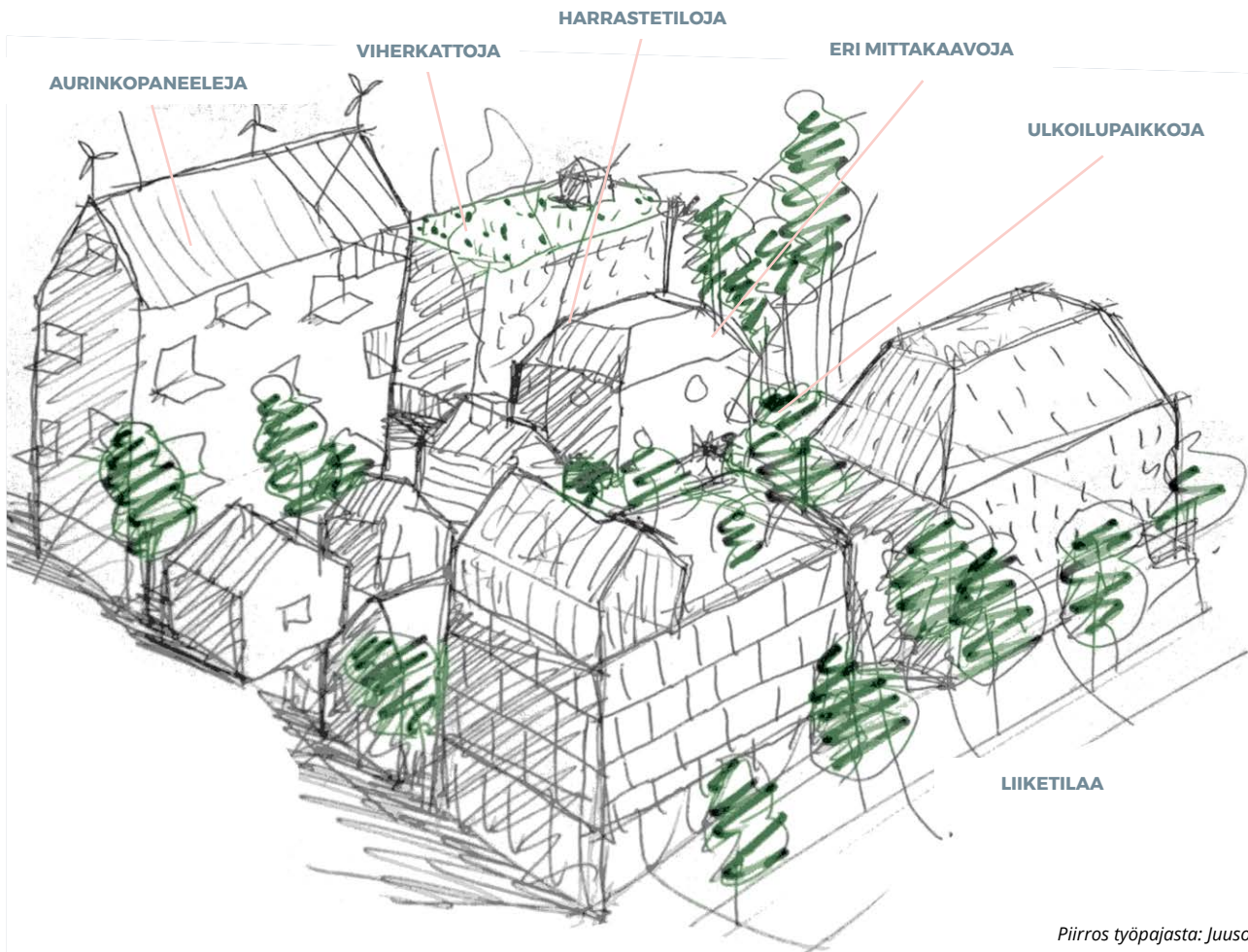
KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Korttelissa voisi olla oma talonmies, "kortteliseriffi". Hänen työnsä voisi olla myös yrittäjähenkistä. Yksi tehtävä voisi olla hankkia tyhjillään oleviin tiloihin toimijoita: kiertäviä pyöräkorjaajia tai kampaajia, jotka voisivat käyttää tiloja vuorotellen. Tällä saataisiin erilaisia asumisen palveluita ja yhteistiloja maksettua.

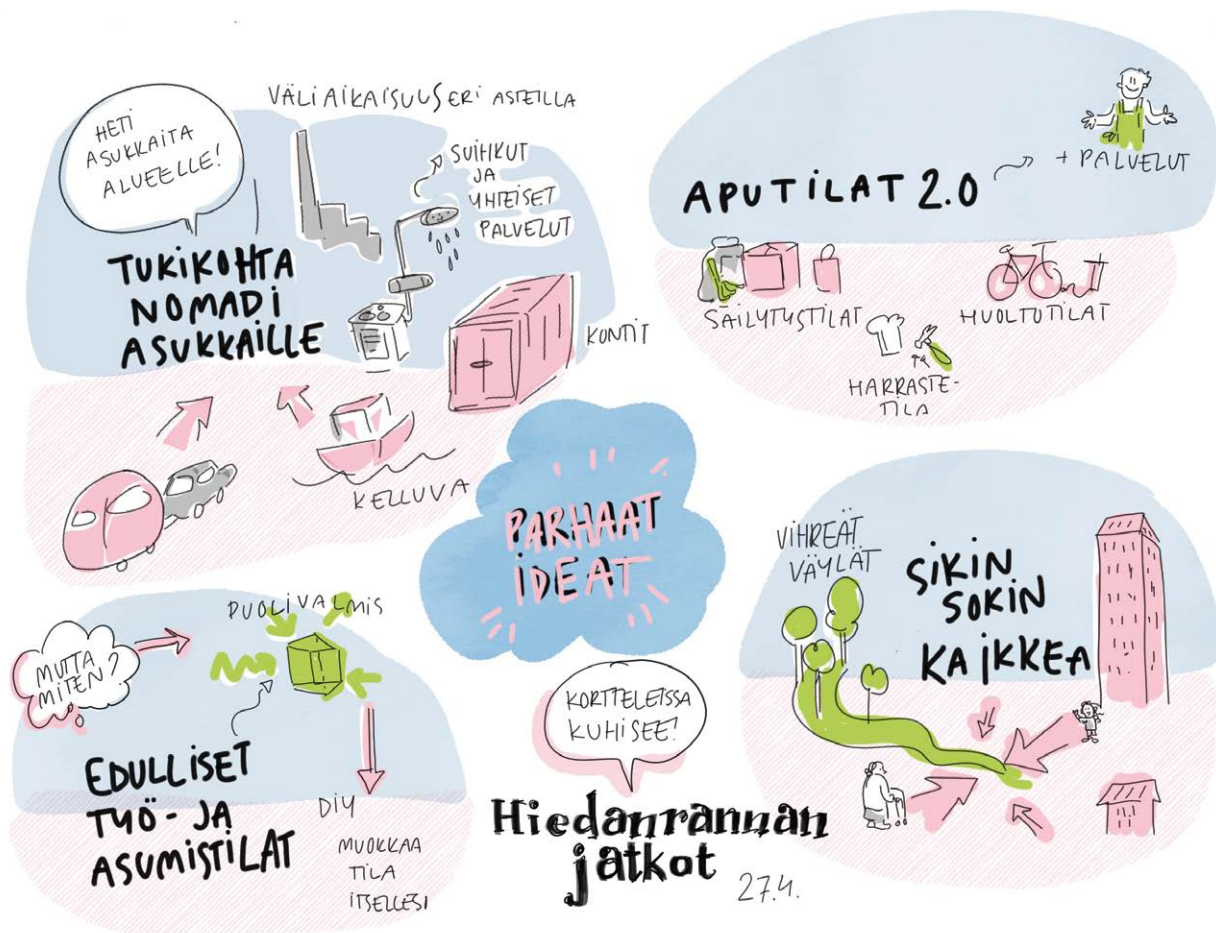
–kaupunkilaiset

Korttelien tasolla järjestettävät yhteistilat ja -käytöt voivat luoda enemmän mahdollisuuksia taloyhtiökohtaisten yhteistilojen sijaan. Joustavuus ja muunneltavuus näyttäytyvät nykyrakentamisessa hankalana toteuttaa. Uusia toimintamalleja ja kokeiluja tarvitaan.

–kaavoittajat

Piirros työpajasta: Juuso Iivonen

Työpajoissa ideointiin myös tukipiste nomadiasujien talovaunuille, konteille tai talolaivoille; velvoite rakentaa joka kortteliin viisi prosenttia yhteisöllisiä tiloja; tontteja ryhmärakentamiselle sekä Aputilat 2.0.-konsepti eli joustavat säilytys- ja huoltotilat palveluineen korttelikohtaisesti. Kuvakiteytys: Salla Lehtipuu.

Asuntoja on mahdollista muokata elämäntilanteiden mukaan.

Korttelissa on toisiinsa kytkettävissä tai erotettavissa olevia asuntoja ja aputiloja. Osa asunnoista myydään puolivalmiina niin, että asukkaat voivat rakentaa asunnon sisältä itse. Isommat asunnot joustavat monenlaisiin perhetilanteisiin, esimerkiksi siten, että ne ovat jaettavissa kahtia tarpeen mukaan.

Pihat ja katot yhteiskäytössä. Korttelin sisällä on yhteispiha, jossa on kaupunkiviljelylaatikoita, korttelin yhteinen grillauspiste, minikenttä, jossa voi pelata mm. jalkapalloa, koripalloa, lenttistä ja sulkkista. Erityistä huomiota on kiinnitetty jokaisen sukupolven arjen liikuntamahdollisuuksiin. Talojen katot on varattu korttelin yhteisille saunoille ja monikäyttöisille tiloille sekä puutarhoille. Yhteiskäyttöautot sijaitsevat korttelin lomaan rakennetussa parkkitalossa, joka voidaan muuntaa asunnoiksi autojen tarpeen vähentyessä.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Korttelipiha on selkeä ja yhtenäinen alue. Ei eri osioihin aidattu, eikä parkkipaikka varsinkaan. Siellä voisi olla myös kattoterasseja ja muita pienempiä yksityisempiä alueita, kun kaikki eivät kuitenkaan halua olla koko ajan yhteisöllisiä.

Työpajoissa kehitellyt uudet ratkaisut kaupunkiluonnon ja korttelipihojen hoitoon jakavat vastuuta myös asukkaille ja tarjoavat mahdollisuuksia taloudellisiin säästöihin esimerkiksi pienempinä yhtiövastikkeina. Sovellus organisoi viheralueiden hoitoa asukkaita osallistamalla. "Appi" hälyttää kastelutarpeesta ja tarjoaa kiitosta ja ehkä bonuksia hoideista hommista. Ihmisillä on erilaisia haluja ja resursseja osallistua. Rohkein idea oli, että joillekin tällaiset ratkaisut voisivat helpottaa elämää taloudellisesti, toiset voivat tyytyä nauttimaan kasveista.

Korttelitasolla yhdessä toimien asukkaat voivat tehdä entistä suurempia yhteisiä hankintoja ja ylläpitää monipuolisempia yhteisiä tiloja.

– kaupunkilaiset

Työpajoissa kaupunkilaiset innostuivat useasti kehittämään superkorttelin ideaa. Kisavaiheessa arkkitehdeille oli kehittynyt samankaltainen konsepti. Idea on vahva. Superkorttelin ajatus tulee näkymään yleissuunnitelman laadinnassa ja alueen identiteetin luomisessa.

–arkkitehdit

Elävät kadut ovat paljon muutakin kuin läpikulkuun varattuja väyliä. Ne ovat kohtaamispaikkoja, jotka houkuttelevat erilaisia ihmisiä, toimintoja, palveluita ja tapahtumia.

Rakennusten ensimmäisen kerroksen toiminnot tekevät kadusta aktiivisen.

Kivijalkatilat eivät jää tyhjiksi tai elottomiksi, kun niitä käytetään moniin tarkoituksiin. Käyttötarkoitusta tulisi voida muuttaa ketterästi esimerkiksi liiketilasta asunnoksi ja takaisin. Ensimmäinen kerros voi olla myös edullista ja aina uudelleen muokattavaa raakatilaa. Liiketiloissa on kekseliäitä päällekkäisiä vuorokäyttöjä. Asumisen aktiiviset yhteistilat, kuten keittiöt tai yhteisöllinen viljely elävöittävät katua.

Rakennukset avautuvat kadulle, niillä on ystävälliset kasvot. Katutila houkuttelee myös poikkeamaan ja seisahtamaan. Tämä tarkoittaa kiinnostavia julkisivuja, kutsuvia sisäänkäyntejä, asuntojen ulkotiloja sekä yhteis- ja liiketiloista kadulle levittyviä toimintoja.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Katutilan elävöittämiseen eivät välttämättä riitä pelkät kaavamääräykset, sillä suunnittelussa on yhteensovitettava monia tavoitteita. Esimerkiksi liikennesuunnittelun ja katusuunnittelun ratkaisuja ajavat toisenlaiset tavoitteet. Ne eivät välttämättä tue esimerkiksi kadun elävyyden ja kävelijän kannalta optimaalista leveyttä. Toinen olennainen kysymys on se, mitä kivijalassa tapahtuu. Erityinen haaste ovat asuin-kadut: kuinka niille luodaan elävyyttä ja vaihtelua?

–kaavoittajat

Rakennusliikkeiden toimintaan tai vaatimuksiin ei pystytä vielä suunnittelun tässä vaiheessa vaikuttamaan. Sen sijaan määritetään tietyt ankkurit kaupunkirakenteeseen, esimerkiksi tehdään ja pääaukion välille muodostuu pääkatu, jonne sijoitetaan tietyt päätoiminnot.

–arkkitehdit

Katutilan käyttö on joustavaa ja luovaa.

Hiedanrannan keskeiset alueet rauhoitetaan autoliikenteeltä. Kaduilla on myös urheilun, leikin, kohtaamisten ja kulttuurin paikkoja. Eri käytöt muodostavat toiminnallisia tihentymiä ja myös vuorottelevat. Esimerkiksi kahvilaa, leikkipaikkaa ja urheilupistettä ei aina tarvitse aidata toisistaan erillisiksi. Infrastruktuurin suunnittelussa (vesipisteet, sähkö jne.) ja katutilan muotoilussa varaudutaan asukkaiden ja muiden toimijoiden kaupunkitapahtumiin. Lupajärjestelyt ovat mahdollisimman kevyet.

Katu on kaupunkilaisten olohuone.

Kaikenlaiset ihmiset kokevat katutilan omakseen ja katutilassa voi oleilla myös kuluttamatta rahaa. Muun muassa lapset, vanhukset ja vammaiset on huomioitu. Valaistus, tuulensuojat ja katetut katutilat tekevät ympäristöstä miellyttävän ympäri vuoden. Äänimaisemaa ei hallitse liikenteen melu. Arkkitehtuuri, värit, materiaalivalinnat, vesi, kasvillisuus, näkymät ja katutaide herättävät kulkijan kiinnostuksen.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Uudet tilalliset ratkaisut kehittävät uutta kulttuuria. Jos laitetaan vaikka useampi koripalloteline johonkin paikkaan, kehittyisikö siitä uusi monikoripallon laji?

Voisiko penkkien lisäksi olla myös rennompia katukalusteita, voisiko kadulla levähtää maaten?

- kaupunkilaiset

Ei ole koskaan liian aikaista tarkoilta ja konkreettisille ideoille. Suunnittelija voi soveltaa niitä ja löytää uuden tulokulman myös suuremmissa mittakaavassa tehtävään työhön. Jos joku suunnittelee skeitattavan pyörätien koko Hiedanrannan läpi, jossa on kaikenmaailman juttuja ja joka aaltoilee, niin siitä voi kaivaa paljon muutakin kuin sen muodon ja päällysteen.

- arkkitehdit

Erään ehdotuksen mukaan kaupungiosan halki tulisi kehittää Fast track -reitti, joka yhdistyy erilaisiin julkisiin tiloihin. Fast track on päällystetty Hiedanrannassa kierrätysmateriaalista kehitetyllä säänkestävällä materiaalilla, joka soveltuu kaikenlaisille kulkuneuvoille – paitsi kävelyyn ja pyöräilyyn, myös vaikkapa rullalautoille. Reitti mutkittelee rannalta alueen sisällä oleville aukioille. Kasvit, katutaide, julkiset katto-puutarhat ja kiipeiltävät rakenteet tekevät siitä elämyksellisen. Ideana on liikkeestä ja kaupunkitilasta nauttiminen osana arkisia siirtymiä. Piirros työpajasta: Teemu Grönlund, "Enjoy the ride".

UUDEN TYÖN *tehdas*

Vanhat tehdaskiinteistöt muuntuvat uuden työn tarpeisiin. Uuden työn tekijät työllistävät itsensä sukkuloiden projektista toiseen. Yhteisölliset työtilat tarjoavat heille paikkoja, joihin ankkuroitua. Jaetuilla työkaluilla kokeilemisen kynnyks on matala. Uuden työn tehdas tukee myös harrastamisesta kypsyvää työntekoa, käsityöläisyyttä ja pientuotantoa.

Uuden työn tehdas liittyy uuden Hiedanranan sen historiaan. Vanhojen tehtaiden persoonalliset ja rosoiset tilat ovat myös alueen uuden identiteetin ja työn lähde.

Entisissä teollisuustiloissa on edullista ja muokattavissa olevaa tilaa. Tämä on arvokas kasvualusta aloitteleville kokeilijoille, yrittäjille ja yhteisöille. Matalilla kustannuksilla rohkaistaan uusia elantoja etsiviä, joiden talous on kokeiluvaiheessa haavoittuva. Itse muokkaamalla luodaan uudelle

työlle aina uusia sopivia tiloja, jollaisia markkinoilta ei löydy. Persoonallisissa itse tehdyissä työtiloissa viihdytään. Tilakokonaisuuden hallinta on järjestetty siten, että se mahdollistaa matalia vuokria ja käyttökustannuksia. Tähän päästään esimerkiksi tilojen tehokkaalla jakamisella ja vuorokäytöllä ympäri vuorokauden. Osa kokonaisuuden kustannuksista voidaan kattaa vaikkapa yleishyödyllisillä toiminnoilla tai koko kaupunginosaa hyödyttävillä palveluilla.

Kuva: Laura Vanzo / Visit Tampere Oy

Tilojen ja toimijoiden moninaisuus luo eloisuutta tehtaan ympärille.

Edullisissa työtiloissa viihtyvät rohkeat kokeilijat ja taiteilijat tuottavat kiinnostavaa kulttuuria ja ympäristöä kalliimmille toimitiloille sekä päinvastoin. Osaajien houkuttelu pimeään talven ja korkean hintatason maahan on haastavaa. Vakiintuneemmat yritykset kaipaavat ympärilleen start up -energiaa ja aloittavat yritykset hyötyvät pidempään toimineiden yritysten kokemuksista ja verkostoista. Eloisuus merkitsee myös avoimia tiloja, joissa kaikenlaiset ihmiset voivat kohdata, olla, tehdä ja kokeilla ilman tarvetta kuluttaa.

Kuva: Meri Lampinen

Kuva: Meri Lampinen

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Tehtaaseen voidaan saada edullisia tiloja esimerkiksi sovelta-
malla Swäg-yhteisön Hiedanrannan Kuivaamossa kehittämiä
käytäntöjä. Samojen tilojen käytöstä peritään eri suuruisia
maksuja eri toimijoilta. Sääntönä voi olla esimerkiksi, että
maksukyysisemmät käyttäjät, kuten isot yritykset tai voit-
toa tavoittelevat tapahtumanjärjestäjät maksavat tiloista
sen verran reilusti, että tiloja voidaan tarjota ilmaiseksi
aloitteleville harrastajaryhmille tai ilmaisten tapahtumien
järjestäjille.

Osa tilavuokrasta voitaisiin sopia maksettavaksi työllä. Eli
yhteisö voi esimerkiksi sitoutua korjaamaan ja ylläpitämään
jotain tilaa vastikkeena edullisesta vuokrasta. Sopimukseen
kuuluu, että yhteisö järjestää kaikille avoimia tapahtumia tai
muuta yleishyödyllistä toimintaa.

Edullista ja helposti muokattavaa tilaa on vaikeaa tuottaa
uudisrakentamisella, siksi vanhat tehtaan kiinteistöt ovat
alueen aarre.

Hiedanrannassa voisi olla oma etätyöseteli, jolla olisi pääsy
hyvin monenlaisiin paikkoihin, joissa työtä voisi tehdä.
Siihen voisi liittää erilaisia tukipalveluita tahtonsa mukaan.
Yrityksen kasvaessa tai kutistuessa pitäisi pystyä siirtymään
joustavasti uuteen tilanteeseen sopiviin tiloihin.

Hiedanrantaan pitäisi saada joku oppilaitos. Opiskelijat
tuovat elämää ja tutkimuksen ja yritysten yhteistyötä voisi
kehittää kokeilukulttuurin maustein.

Tehtaalla voisi olla myös tosi erikoisia paikkoja, kuten iso yh-
teinen kasvihuone, jossa kokeilut ja harrastukset sekoittuvat.

Tarvitaan myös uutta duunarityötä. Keksitäänkö sitä jaetuilla
työpajoilla? Materiaalien kierrättämisen ympärille? Voisiko
meillä olla jonkinlainen puuhamaa, jossa lapset voisivat ope-
tella luovaa kierrätysmateriaalien käyttöä?

Tarvitaan ihmisiä, jotka toimivat tehtaan yhteisön huoltaji-
na, tutustuttavat ihmisiä ja järjestävät uutta työtä tukevia
tapahtumia.

-kaupunkilaiset

Työpajoissa kehitetty konsepti "Subculture Palace" tarjoaisi matalan kynnyksen toimitilaa uusille kiinnostaville ideoille ja taiteelle. Ilmastossamme tarvitaan julkisten aukoiden ja puistojen lisäksi myös sisätiloja, joissa ihmiset tapaavat toisiaan. Subculture Palace olisi kokeilujen tila, maker's space, jossa on mahdollisuus tehdä ja luoda. Se yhdistyy julkisiin ulkotiloihin ja luo näin myös uutta kaupunkielämää. Tämä tuottaa alueelle arvoa ja vetovoimaa. Näin ideaa perusteltiin: "Me emme tiedä, mitä parikymppiset haluavat tehdä, mutta heille pitäisi antaa tila tehdä sitä, ja syntyy todennäköisesti jotain kiinnostavaa."

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Edullinen työtila voi tavoitteena törmätä rakennusliikkeiden vastustukseen. Uudet avaukset ovat siis tarpeen. Väliaikaiskäyttöistä halutaan pysyvä osa Hiedanrantaa ja nykyisillä toimijoilla tulisi olla mahdollisuus jatkaa toimintaansa joko Hiedanrannassa tai muualla Tampereella. Kuivaamon toiminnot on kuitenkin siirrettävä, mikäli ratikka vedetään tehtaan läpi.
-kaavoittajat

Se on huomattu, että Tampereella ei ole mitään vastaavaa, keskustassa lähes kaikki tilat on puunattu, joten Hiedanrannassa olisi hyvä olla rosoista tilaa jatkossakin.
-arkkitehdit

HIEDANRANNAN

tulevaisuus

KAAVOITTAJIEN PUHEENVUORO

Työpajojen selkein viesti oli tarve monikäyttöisille, joustaville ja edullisille työtiloille. Myös yhteisöllisyyttä tukeville tiloille tuntuu olevan kysyntää. Samoin vihreyden merkitys korostui. Kaupunkilaiset ovat aivan ajan hermolla. Hiedanrannassa valitut kehityksen suunnat saivat vahvistusta.

Hiedanrannan tapauksessa erilaisilla työpajoilla ja eri ryhmien osallistumisella on ollut iso rooli: vuorovaikutus aloitettiin ennen kuin oli viivaakaan vedetty mihinkään. Omaksumme ja suodatamme jatkuvasti myös uutta tietoa siitä, kuinka Hiedanrantaa tulisi kehittää. Huolena on, että pitkässä ja monitahoisessa prosessissa aina jotakin jää matkan varrelle. Siksi on tärkeää, että kaupunkilaiset voivat tarkistella suunnittelun suuntaa pitkin matkaa.

Kaavoituksessa tavoitellaan joustavaa perusrakennetta, joka mahdollistaisi muuntuvuuden pitkän rakentamisen aikana. Yksi mahdollinen vaihtoehto tähän on esimerkiksi korttelitasoinen toimintojen määrittely.

Vuorovaikutus on tärkeää myös, koska kaikkiin asioihin ei voida vaikuttaa kaavoituksella. Tarvitaan yhteistyötä ja uusia toimintamalleja. Työpajoihin kokoontuneet kaupunkilaiset toivat tapahtumaan hyvin innostuneen ja myönteisen ilmapiiirin. Jatkossa varaudumme kuitenkin myös ristiriitaisempien kantojen esiin nousemiseen, sillä kaupunkilaisten tarpeet ja toiveet ovat moninaisia. Suunnittelussa tehdään kuitenkin aina valintoja: kaikkea hyvää ei voida saavuttaa kerralla.

Kun rakennesuunnitelma menee nähtäville, olisi hyvä välivaihe arvioida sitä, ovatko tärkeät asiat yhä mukana suunnittelussa. Yleissuunnitteluvaiheessa onkin suunnitteilla tilaisuuksia asukkaille. Yleissuunnitelman valmistuttua voisi olla aika yhteiselle juhlalle. Yhdessä tekemisen menetelmiä ja vuorovaikutusta kaupunkilaisten kanssa kehitetään jatkossakin.

Kaavoittajat: Iina Laakkonen, Riikka Rahkonen, Dani Kulonpää, Tampereen kaupunki.

VUOROVAIKUTUS ON TÄRKEÄÄ MYÖS, KOSKA KAIKKIIN ASIOIHIN EI VOIDA VAIKUTTA A KAAVOITUKSELLA. TARVITAAN YHTEISTYÖTÄ JA UUSIA TOIMINTAMALLEJA.

KYSEESSÄ ON UUDENLAINEN TAPA ALOITTA A SUUNNITTELU-PROSESSI. MYÖSKÄÄN TÄLLAISTA RAKENNESUUNNITELMAA, JOKA MAHDOLLISTAA JOUSTAVAN KEHITTÄMISEN TULEVAISUUDESSA, EI OLE AIEMMIN TEHTY.

ARKKITEHTIEN PUHEENVUORO

Yllätyksellistä oli, miten paljon ihmisiä kiinnosti, ja miten myönteisesti he suhtautuivat alueen kehittämiseen. Toki, Hiedanrannan alue on ollut suljettuna, eikä monilla kaupunkilaisilla ole muodostunut siihen kiinteää suhdetta. Tilanne on otollinen: alue kehittyy parempaan suuntaan. Työpajat paljastivat, että kaupunkilaiset olivat erinomaisesti tunnistanee kaupunkikehittämisen isot trendit, jotka monilta osin ohjasivat työtämme kilpailuvaiheessa. Työpajat vahvistivat tiettyä suunnittelun päälinjoja. Esimerkiksi puistot ja virkistysmahdollisuudet, luontoyhteydet ja elävän kadun tavoite ovat mukana rungon suunnittelussa.

Kun suunnitellaan tulevaisuuden kaupunkia, on erittäin tärkeää, että luodaan vahvoja ja selkeitä visioita, joista voi pitää kiinni. Tätä kautta voidaan prosessin aikana arvioida mitä ollaan luomassa ja miten hyvin kehitys vastaa näitä alkuperäisiä visioita. Ei kannata mennä yksityiskohtiin ennen kuin lähtökohdat ovat selkeät.

Poimimme työpajoista myös pienen mittakaavan ajatuksia – miten kaupunkitila voi olla leikkisä, miten tehtaan tiloja voisi käyttää.

Kyseessä on uudenlainen tapa aloittaa suunnitteluprosessi. Myöskään tällaista suunnitelmaa ei ole aiemmin tehty. Se mahdollistaa joustavan kehittämisen tulevaisuudessa. Alue on valmis ehkä vuonna 2040. Asiat ja ymmärryksemme muuttuvat siinä ajassa, joten suunnitelmien täytyy olla joustavia.

Meillä on paljon tuoreita ajatuksia ja haluamme myös kyseenalaistaa. Toisaalta tiimillämme, joka toimii Tanska–Ruotsi–Suomi-akselilla, on kokemusta samankaltaisista hankkeista, esimerkiksi Kööpenhaminasta. Mittakaava ja prosessi ovat siinä mielessä tuttuja ja sielläkin osallistaminen on ollut avainasemassa.

Kaavoituksella voidaan ehdottomasti vaikuttaa, mutta se edellyttää vuoropuhelua rakennuttajien ja muiden toimijoiden kanssa. Kaupungilla on huikea tiimi, joka tekee kovasti hommia ja hienoa yhteistyötä. Yksin suunnittelijat eivät pysty ratkaisemaan tulevaisuuden kaupungin ja yhteiskunnan kysymyksiä. Tämän mittakaavaisia hankkeita tulee harvemmin eteen Suomessa. On erittäin tärkeää, että kaupunkilaiset otetaan mukaan alueen kehitykseen heti alkuvaiheessa. Vuoropuhelu ja osallistaminen luovat ihmisille omistajuuden tunteen, joka on korvaamaton etu kun hanke etenee.

Arkkitehdit: Juuso Iivonen / TUPA architecture, Kasmir Jolma / Jolma Arkkitehdit, Teemu Paasiahho, Janne Ekman / Arkkitehti-toimisto NOAN, Ted Schauman / Schauman & Nordgren Architects, Patrick Verhoeven, Francesca Savio / Mandaworks.

A photograph of four people (three women and one man) sitting around a wooden table, engaged in a collaborative activity. They are looking at and working on large sheets of paper that appear to be architectural plans or maps. One woman on the left is smiling and looking towards the center. Another woman in the middle is also smiling and looking down at the papers. A third woman on the right is wearing glasses and has her hand near her face, looking at the papers. A man in the foreground is leaning over the table, focused on drawing or writing on a sheet of paper. On the table, there is a blue can of soda, a roll of yellow tape, and various pens and pencils. The background shows a window with green patterned curtains.

NELJÄSSÄ TYÖPAJASSA OLI YHTEEN-
SÄ 202 OSALLISTUJAA TUTKIJAT, ARK-
KITEHDIT, KAAVOITTAJAT JA ALUEEN
KEHITTÄJÄT MUKAAN LUKIEN. KAU-
PUNKILAISILLA VIITATAAN TÄSSÄ
TYÖPAJAAN OSALLISTUNEISIIN, JOITA
OLI YHTEENSÄ 121.

ARKKITEHDEILLA TARKOITE-
TAAN IDEAKILPAILUN VOITTANEI-
DEN KAHDEN ARKKITEHTIRYH-
MÄN EDUSTAJIA. KAAVOITTAJAT
VIITTAAVAT KAUPUNGIN ARK-
KITEHTEIHIN, JOTKA SUUNNIT-
TELEVAT HIEDANRANNAN KAU-
PUNGINOSAA.

Kuva: Meri Lampinen

askeleiksi

1

Elävän katutilan tekemiseksi kootaan laaja-alainen yhteistyöryhmä (eri sektoreiden viranomaiset, rakennuttajat, yrittäjät, kauppiat, asukkaat, yhdistykset jne.) luomaan Hiedanrannan katujen suunnittelun ja joustavan kehittämisen periaatteet. Tavoitteena on laadukas ja monitoimintoinen julkinen tila ja kestävien liikkumismuotojen tukeminen.

ESIMERKKI:
SAN FRANCISCO

sfbetterstreets.org

2

Käynnistetään Hiedanrannan **superkorttelin pilotointi**. Konseptin kehittäminen vaatii uusia edistyskellisiä toimijoita ja yhteistyön muotoja sekä asukaslähtöisen suunnittelun kokeiluita.

ESIMERKKI:
SUKUPOLVIENKORTTELI

sukupolvienkortteli.fi

3

Tehdaskaupunkiin houkutellaan **yritystoimintaa sääntelyn väliaikaisella keventämisellä**. Yritystuen sijaan tarjotaan vapauksia. Tutustutaan kansainvälisiin esimerkkeihin ja kehitetään Hiedanrantaan sopivaa mallia.

ESIMERKKI:
FREEZONE AMSTERDAM

amsterdam.nl/ondernemen/freezone

4

Kehitetään **suljetun kierron ja ruuantuotannon ratkaisuja**, jotka nivoutuvat ihmisten arkeen ja elämäntapoihin. Asukkaille annetaan mahdollisuus osallistua näiden ratkaisujen sekä lähiluonnon kehittämiseen. Kannustetaan kaupunkiviljelyyn.

ESIMERKKEJÄ:
ILMASTOKORTTELI, KÖÖPENHAMINA.
klimakvarter.dk/en

PORTLAND, HASSALO ON EIGHTH
hassalooneighth.com/#a-norm

5

Luodaan Hiedanrannan "Lake Line" eli aloitetaan **elävän ranta-alueen yhteissuunnittelu**. Lake Line seurailee rantaviivaa maalla ja vedessä. Kehitetään uudenlaista rantakaupunkia, jossa varpaat saa veteen ja järvi on aktiivinen tekemisen paikka. Järviluonto liittyy urbaanien palvelujen lomaan.

ESIMERKKI:
HIGH LINE

thehighline.org

6

Kootaan **kaupunkilaisen DIY-ohjekirja ja työkalupakki** auttamaan kokeilujen toteuttamisessa. Perustetaan osallistuvalla budjetoinnilla toimiva rahasto, josta voi ketterästi hakea tukea kokeiluille.

ESIMERKKI:
TACTICAL URBANIST'S GUIDE

tacticalurbanismguide.com

TYÖPAJOJEN TULOKSET ELI HIEDANRANNAN TULEVAISUUDEN NELJÄ VALTTIKORTTIA

1

**KAUPUNKI ON IHMI-
SEN KOTI.** Yhteisöt ja
uusi urbaani kaupunki-
luonto voimavaroina

2

SUPERKORTTELIT.
Monitoimintainen ja
muunneltava kortteli

3

ELÄVÄ KATU. Kutsuva
julkinen tila ympäri
vuoden

4

UUDEN TYÖN TEHDAS.
Vanhat tehdaskiinteistöt
uuden työn ja kulttuurin
alustoina

IDEAKILPAILUN JATKOT -JULKAISU 12/2017

JULKAISIJA

Tampereen kaupunki

TOIMITUS

Elina Alatalo
Jenni Kuoppa
Mikko Kyrönviita
Markus Laine
Ketterä kaupunki -tutkimusryhmä,
Johtamiskorkeakoulu,
Tampereen yliopisto

Leena Karppi
Hiedanrannan kehitysohjelma,
Tampereen kaupunki

KANNEN KUVA

Laura Vanzo / Visit Tampere Oy

TAKAKANNEN KUVA

Meri Lampinen

TAITTO

Unfair.fi

RAKENNETAAN YHDESSÄ TULEVAISUUDEN KAUPUNGINOSA!

Seuraa meitä verkossa ja somessa. Ota myös osaa
keskusteluun ja tapahtumiin!

tampere.fi/hiedanranta

Facebook: [@Hiedanranta](https://www.facebook.com/Hiedanranta)

valiaikainenhiedanranta.fi

Twitter: [@Hiedanranta](https://twitter.com/Hiedanranta)

LUE LISÄÄ KETTERÄ KAUPUNKI -TUTKIMUSHANKKEESTA

agilecities.fi

Facebook: [@agiledwellers](https://www.facebook.com/agiledwellers)

Twitter: [@agile_dwellers](https://twitter.com/agile_dwellers)